

tační pohledy na problematiku vzniku studené války. Lze ji doporučit jak odborníkům, tak široké veřejnosti. Přestože s autorovými závěry nemusíme nutně ve všem souhlasit, za přečtení zcela jistě stojí.

◆ Petr Svoboda

NÁLEVKA, Vladimír:
Horké krize studené války
Vyšehrad, Praha 2010, 196 stran

Anotovaná kniha Vladimíra Nálevky (1941–2010), předního českého historika specializujícího se na problematiku nejnovějších dějin, podává stručnou charakteristiku krizových momentů a dílčích ohnisek studené války. K vlastní problematice mocensko-politického konfliktu mezi dvěma supervelmocemi autor přistupuje v širších souvislostech mezinárodních vztahů druhé poloviny 20. století. Práci, která má díky omezenému rozsahu spíše informativní charakter, lze chápat jako uvedení do složité problematiky nejnovějších světových dějin. Kniha je dalším příspěvkem do úspěšné edice *Moderní dějiny* pražského nakladatelství Vyšehrad. Vzhledem k tomu, že uvedená edice se cíleně zaměřuje na co nejširší okruh zájemců o soudobé dějiny, není součástí textu poznámkový aparát.

Po koncepční stránce je práce vyjma úvodu a závěru rozčleněna do dvaceti sedmi chronologicky řazených a rozsahově vyvážených kapitol, jejichž prostřednictvím autor přehledným způsobem přibližuje dílčí *horké krize* studené války, kdy původně lokální spory rychle přerostly v globální konflikty mezi Západem a Východem, a svět tak několikrát stanul na prahu skutečné

apokalypsy. V úvodu autor seznamuje čtenáře se základními teoretickými problémy náhledu a hodnocení studené války a na pozadí interpretačního posunu uvádí jména hlavních představitelů školy *tradicionalistické, revizionistické a postrevizionistické*. V kapitole *Svět po druhé světové válce* se autor věnuje vlastním předpokladům a začátkům studené války. Vznik určité podoby konfliktu mezi velmocemi, které vyšly z druhé světové války jako hlavní vítězové, byl logickým důsledkem, a byl tedy ve své podstatě nevyhnutelný. Největší část textu je věnována hlavním ohniskům studenovělečného konfliktu. Do popředí autora zájmu se tak dostává první a druhá berlínská krize, korejská válka, suezská krize, karibská krize, šestidenní válka, druhá indočínská (vietnamská) válka, zápas o rozmístění raket v Evropě a afghánská krize. Vyjma uvedených *horkých krizí*, které několikrát přivedly svět na pokraj jaderné záhuby, byl průběh studené války od prvopočátku provázen dílčími lokálními střety, které zejména v regionech probouzejícího se třetího světa byly pouze zástupnými konflikty obou mocností. Samostatné kapitoly jsou věnovány lokálním konfliktům v Kongu, Angole, Guatemale či krizi v Tchajwanském průlivu. Zajímavý je i autorův pohled na sovětsko-jugoslávskou roztržku, průběh občanské války v Řecku, formování Severoatlantické aliance či první krize východního bloku v důsledku postupujícího procesu destalinizace. V této souvislosti je největší prostor věnován maďarské revoluci 1956. Stranou pozornosti nezůstává ani citlivá problematika začlenění Spolkové republiky Německo do NATO a z toho plynoucí důsledky pro mezinárodní politiku. Za přečtení jistě stojí též kapitola *Meziná-*

rovní souvislosti Pražského jara, v níž autor poukazuje na limity obrodného procesu v Československu, dané tehdejší mezinárodní situací a aktuálními vztahy obou velmocí. Textem prostupuje fenomén jaderných zbraní a faktor vzájemného zastrasování, který sehrál v dějinách celého konfliktu podstatnou úlohu. Vladimír Nálevka sleduje konflikt studené války od prvních náznaků na přelomu let 1945/1946, kdy se cesty dosavadních spojenců začaly rozcházet, přes nejvýznamnější ohniska a krize až po kolaps sovětského bloku a znovusjednocení Německa v roce 1990. Úvaha o tom, že konec studené války a rozpad bipolárně uspořádaného světa nepřispěly ke stabilizaci mezinárodních vztahů a výrazně větší míře bezpečnosti, je předmětem poslední kapitoly, nazvané *NATO po skončení studené války*. V závěru práce autor čtenářům přibližuje dnes již klasické teze Francise Fukuyamy a Samuela Huntingtona, které ve své době reagovaly na globální změny související s koncem studené války a pádem bipolarity. V mezinárodním terorismu, specifickém fenoménu konce 20. a začátku 21. století, autor shledává jeden z hlavních problémů nadcházejícího věku.

Nedílnou součástí práce je stručná bibliografie, jmenný rejstřík a vhodně zvolená obrazová příloha, jejíž rozsah zbytečně nezahluje vlastní text. Knihu lze doporučit všem, kteří se zajímají o problematiku nejnovějších dějin a proměny současného světa, neboť naprostá většina dnešních ohnisek napětí má své kořeny v nedávné minulosti. Díky čtivosti, vynikající přehlednosti a přiměřenému rozsahu ji lze doporučit jako vstupní příručku pro zájemce o soudobé dějiny z řad nejšířší veřejnosti. Zcela jistě bude mít i didaktické uplat-

nění, zejména v hodinách středoškolského dějepisu poválečného období. Kniha je napsána s vysokou odbornou erudicí a nadhledem, avšak díky edičnímu zá měru nakladatelství nezachází do přílišných podrobností. Text vykazuje logickou návaznost a srozumitelnost, což ostatně platí pro všechny knihy z pera Vladimíra Nálevky. Pro čtenáře je jeho jméno bez nadsázky zárukou vysoké kvality a erudovaného přístupu. O to smutnější je skutečnost, že anotovaný titul už navždy zůstane jeho poslední knihou.

◆ Petr Svoboda

PEHR, Michal:

Zápas o nové Československo 1939–1946. Válčné představy a poválečná realita
Nakladatelství Lidové noviny, Praha
2011, 237 stran

Anotovaná kniha historika a politologa Michala Pehra (nar. 1977), pracovníka Masarykova ústavu a Archivu AV ČR, představuje hodnotný příspěvek k poznání našich soudobých dějin raného poválečného období. Přehledným způsobem seznamuje čtenáře s hlavními problémy proměny československé společnosti v průběhu šest let trvající nacistické okupace, poválečnými koncepcemi a představami o obnově československého státu a následnou faktickou realitou. Práce, které nelze upřít snahu o nestranný přístup, je vymezena léty 1939 a 1946, tedy obdobím počátku okupace a druhé světové války na straně jedné a rokem prvních poválečných parlamentních voleb na straně druhé, kdy již byla téměř dobudována nová státní správa poválečného Československa. Autorovi se podařilo vystihnout překotnost až živel-